

Flexibilitat i rigor

Fa uns quants mesos que els professionals de la llengua tenen al seu abast una nova eina de gran utilitat, el *Diccionari d'ús dels verbs catalans* (DUVC), elaborat per Jordi Ginebra i Anna Montserrat, ambdós professors del Departament de Filologia Catalana de la URV. Es tracta d'una obra que ha estat molt ben rebuda per part dels estudiosos, com ho demostra la detallada ressenya de Neus Nogué Serrano al número 18 de la revista *Llengua i ús*. I realment cal coincidir amb la totalitat de les crítiques aparegudes que és una obra rigorosament planificada i executada quant a l'objectiu d'oferir una informació pràctica i orientadora sobre les construccions que regeixen cada verb: tipus de complements admesos, amb quines preposicions i/o pronoms, variacions de significat i possibilitats d'elisió.

Certament, un cabal d'informació molt considerable que no s'acostuma a trobar en els diccionaris catalans elaborats fins ara. En aquest sentit, s'ha comentat que el DUVC complementa una informació sobre l'ús i la norma de la llengua que ni el diccionari Fabra ni el DIEC no ofereixen de forma tant exhaustiva, ni per la variabilitat de construccions ni pel rigor de l'exemplificació. Fins ara, en el panorama lingüístic català l'elaboració de diccionaris s'havia centrat sobretot en la recopilació lexicogràfica, deixant en segon terme els aspectes morfosintàctics del mot, sovint només exposats mitjançant uns exemples no sempre encertats. Cal saludar, doncs, l'obra de Ginebra i Montserrat potser com el primer diccionari gramatical català, a l'estil dels diccionaris de verbs de l'anglès o dels *Duden* alemanys, tan útils per aconseguir un domini precís de la llengua.

Aquest és, però, un lloc especialment delicat del mecanisme de transmissió del sistema del llenguatge als actes concrets de la parla, i el fet d'abordar-lo deixa veure clarament el valor i l'ambició dels autors. En efecte, tot i que es diu en la "Introducció" que es tracta d'una obra pensada per a la consulta pràctica dels professionals, l'exhaustivitat de les explicacions de les "Instruccions per a l'ús del diccionari" i la formulació de "propos-tes" estableixen un diàleg de complementarietat respectuosa amb les instàncies reguladores de la llengua. Es podria dir que hi ha una certa ambigüetat però no pas per indeci-

sió, sinó perquè deixa veure més del que es presenta explícitament, i és pràcticament segur que aquest diccionari es posicionarà entre els punts de referència per a la gramàtica del català. Perquè, de fet, el que aconseguix fer, amb encert, és encaixar dins de les estructures regulades de la llengua uns usos que sovint són fluctuants en la parla i que alhora, en certs casos, demanen també una revisió d'algunes construccions preceptives que són qüestionades per l'ús. L'intercanvi és bidireccional, cosa que converteix l'obra en un instrument flexible que aporta a la normativa les dades necessàries d'un estat real de la parla però ordenant-lo per evitar el trencament incipient que ja s'ha viscut en altres ocasions en plantejaments de l'estil "acadèmic - light". Fet que deixa veure el paper clau que hauria de tenir en el desenvolupament de la normativa lingüística la tasca investigadora que es du a terme en centres com, en aquest cas, el Departament de Filologia Catalana de la URV.

Per un altre costat, aquesta flexibilitat apareix també en altres vessants. Malgrat que es restringeixi l'estudi del règim verbal al "català estàndard modern", si més no en l'abundant exemplificació de les entrades, és del tot habitual trobar-se amb una gran riquesa d'expressions diatòpicament i diatràticament diferenciades, sens dubte per influència de l'àmbit acadèmic de referència dels autors, un dels departaments universitaris on més atenció es presta a la variació lingüística. Així, en resulta, a més de la possibilitat d'autoreconèixer-s'hi afectivament qualsevol parlant del domini lingüístic, una frescor i un sentit de l'humor en els exemples, abundants i actuals, que no és precisament habitual i que és molt d'agrair. En aquest sentit, és fàcil, per exemple, trobar referències de sèries televisives o realitats socials prou conegudes susceptibles de provocar més d'un somriure, com per exemple: "embellir (...) Han embellit el parc municipal: arriben les eleccions". I es podrien dir encara moltes coses més, com la cura a evitar el sexisme, l'atenció a camps molts diversos de l'activitat humana sovint desatesos, com els esports, i sobretot una voluntat de diferenciació dels matisos semàntics de cada construcció realment molt afuada.

Pel que fa a l'ordenament de les entrades,

DICCIONARI D'ÚS DELS VERBS CATALANS

JORDI GINEBRA
ANNA MONTSERRAT

edicions
62

Diccionari d'ús dels verbs catalans

Jordi Ginebra i Anna Montserrat. Amb la col·laboració de Xavier Rull i Anna Saperas.

Edicions 62, Barcelona, novembre 1999. 491 pàgines.

pot sobtar, com diu Neus Nogué en el seu article, que es comenci pels usos absoluts del verb, però això mateix deixa veure el mètode rigorós utilitzat en l'elaboració del treball quant a la sintaxi, partint del verb com a unitat primera per anar avançant en els diferents nivells de complementarietat que s'especifiquen en les "Instruccions", sense que el pes dels usos habituals resti així importància a l'exploració dels altres usos possibles.

Per acabar, caldria dir que, naturalment, no és una obra perfecta i que potser la voluntat de descripció de la parla porta en alguna ocasió a accepcions potser discutibles, com la primera entrada de "entendre", "ser homosexual", amb un ús absolut sospitosos potser de castellanisme. Així com, per contra, hi ha algunes altres mancances, com un ús absolut del verb colar: "això no cola", per posar algun exemple, que en qualsevol cas no resten valor al conjunt.

■ RAÛL-DAVID MARTINEZ